

פרק הבונה

מההר, לאחר שחצב רוב האבן ממקום המחצב הוא מכה עליה בפטיש מכה גדולה, והיא מתפרקת ונופלת ממקום מרכצה — זה הוא גמר מלאכתה.

וכל הגומר בשבת מלאכה תולדת מכה בפטיש הוא.

ועל החציבה עצמה הוא חייב מצד מלאכת בונה. שכל הפעולות השייכות לבניה, אסורים משום מלאכת בונה.

והמכה **במעצד**, פטיש גדול של ברזל שמשמש בו בבנין של ברזל.

הקודח נוקב בכותל, כדי לנעוץ בו יתד כל שהוא.

כל אלו — העושה אותן, אפילו בשיעור כל שהוא — **חייב!**

זה הכלל ביחס לשיעור מלאכות שבת:

כל העושה מלאכה בשיעור מסויים, ואפילו כל שהוא, **ומלאכתו מתקיימת**, שיש בה שימוש ותועלת, ויש אנשים המקיימים את תוצרת המלאכה בשיעור שכזה, ולא מוסיפים בה, מפני שהיא כבר ראויה להם לשימוש מבלי שיוסיפו עליה.

קב-ב במשנה שלפנינו מתבארות שנים ממלאכות שבת, הבונה והמכה בפטיש.

במלאכת בניה נכללות גם ההכנות לבניה, כגון סיתות האבנים, וכן חציבת אבנים מן ההר לצורך הבניה.

במלאכת מכה בפטיש נכללות כל המלאכות שהן מוגדרות בתור גמר מלאכה, כגון ההכאה האחרונה באבן אחרי חציבתה מן ההר, שמנתקת אותה מן ההר,⁽¹⁾ וכן כל המלאכות שיש בהן תיקון, אפילו כשאינן בגמר המלאכה.

מתניתין:

הבונה בשבת [שהוא אחד מאבות מלאכות] — **כמה יבנה ויהא חייב?**

הבונה כל שהוא!

והמסתת, שמרבע את האבן ומשלימה ע"י שמחליקה או שעושה בה חריצים, שיעור חיובו הוא בכל שהוא, משום גמר מלאכה, וכפי שיבואר לקמן במשנה, שהחיוב על מלאכת "מכה בפטיש" הוא בכל שהוא.

והמכה בפטיש שהוא "אב מלאכה" של גמר מלאכות [או תיקונן], וכגון: החוצב אבנים

הגמ' לעיל עד ב לגבי ביטול סממנים ואופה]. ולכן הם מפרשים דמכה בפטיש היינו מכוש אחרון שמכה על הכלי בשעת גמר מלאכה.

1. רש"י. והתוס' בד"ה מכה, הקשו עליו דבמשכן לא היה כלל בנין אבנים ולמה לא נקט התנא גמר מלאכה דכלים שהיה במשכן [וכדפריך